Ч. 48. Pocztowa należytość opłacono ryczałtem. Львів, неділя 24. листопада 1929. Рік XXXI.

Виходить що тижня в неділю.
Адреса редакції адміністрації: „Свобода“, Львів, Ринок 10, II. пов.

СВОБОДА

СЕЛЯНСЬКА ГАЗЕТА
Орган Українського Національно-Демократичного Обєднання.

ПЕРЕДПЛАТА виносить в краю: місячно 80 сот., чвертьрічно 2 зол. 20 сот. В Америці 2 дол. річно. Зміна адреси 50 сотиків. Поодиноке число коштує 20 сот.

Телеф. Редакції: 29-41. Телеф. Друкарні: 29-26.

Шлях до цілі.

Ще довго будемо собі повторяти, що становище нашого народу дуже тяжке. Дарма, що декому це вже „надоїло“; дарма, що багато українців, як і взагалі людей у світі стаються на подібність пяницям: як пяниця шукає в свойому горю забуття в чарці, так багато людей у світі і багато українців шукає того забуття в „сензації“. Нераз чуємо жалі, що українці купують польські ґазети: львівський „Век Нови“ чи краківський „Курєрок“. Ці ґазетки — це ніщо инше, як чарка для пяниці. Всі українські ґазети присвячують головну увагу тяжкому становищу нашого народу і шукають та вказують способи, як йому зарадити. Всякі „Веки“ і „Курєрки“ жирують на слабости людей і затроюють їх найріжніщими сензаціями. І люде приймають ту отруту, бо вона відвертає їх увагу і від тяжкого становища народу і від тяжкого обовязку праці, щоби направити лихо. Вони затроюються, а з працею — якось то буде.

Для налогових пяниць є у нас лиш співчуття. І так-же варті співчуття оті жертви „сензації“, бо й вони лиш себе затроюють, а справи не поправляють. А над їх головами і серед здорового українського громадянства дальше буде гудіти дзвін трівоги й буде всіх кликати до тяжкої праці, щоби зарадити лихові.

Нема в світі такого тяжкого тягару, щоби його не двигнув ум і руки людини. Алеж і не двигне одна людина нараз такого тягару, до якого треба сили кількох людей. І тягар нашого життя не такий, щоби з ним справитися вмить. Тому й треба подумати, як все таки той тягар двигнути і як його позбутися.

Ми вже писали, що нам у нашій праці бракує витрівалости. А без витрівалости нічого не вийде, коли праця тяжка і відразу не можна з нею справитись. Щож робити?

То правда, що без витрівалости годі братися за велике діло. Через це в нас і багато слабодухів, які не бачуть виходу з тяжкого становища, тратять голову і ще одиноку надію покладають на чужу поміч. Це просто смішно, бо й слабодухи знають, що чужими руками лиш вогонь добре загортати, що кожна рука до себе крива; але горе неначе відібрало їм розум і вони надіються і то на тих, що витворили для нас ті тяжкі життєві умовини, з якими ми тепер мусимо боротися.

А тимчасом наш нарід навіть при браку витрівалости не є ще такий бідний, як видається нашим слабодухам. Наш нарід треба знати. У нього є багато таких цінностей, яких немає у инших народів, і коли належно використати ті цінности, то наша справа скоро пішлаби вперед. Згадаймо хочби з минулого наших козаків-запоріжців, які на маленьких чайках перепливали бурхливе море і викурювали володаря могутньої тоді Туреччини з його палат у своїй столиці. Який нарід може похвалитися такими смільчаками? А ті властивости козаків, які побуджували їх на такі сміливі вчинки, не пропали; вони й досі є у вдачі нашого народу.

Що сприяло тоді успіхові козаків? Сприяло їм он що: ясно поставлена найблища ціль і наслідки, які чекали їх, коли досягнуть цілі, козацький запал, працьовитість і витривалість трудів.

Пригляньмося тим властивостям — хіба тепер немає їх в нашому народі? Хіба є в світі другий нарід, що був би більше виносливий на великі труди, як наш український нарід? Хіба скаже хто, що наш нарід праці не любить? Хіба не маємо ми доказів великого запалу нашого народу до діла? Хіба не досягаємо ми цілі, яку перед собою ясно поставимо і певні скорого успіху?

Все це є вже в крові нашого народу і треба лиш вміти все належно зужиткувати, щоби воно постійно давало народові добрі наслідки. А про це напишемо слідуючим разом.

——o——

Боротьба за громадські буджети.

Надходить важна хвиля для громадської самоуправи.

Найважнійшою справою, яку полагоджує громадська самоуправа, є громадські буджети. Громадські ради орудують дуже значними фондами. Вони мають доходи з громадського майна і з самоуправних податків чи додатків до державних податків і видають ті гроші на ріжні цілі. У буджетовому році 1927/28 винесли видатки сільських громад в пятьох українських воєвідствах (львівське, тернопільське, станиславівське, волинське і поліське) поверх 27 мілїонів зол. Ці видатки збільшуються дуже значно з року на рік.

Зближається хвиля, коли начальники громад мають уложити громадські буджети, себто всі приходи й видатки, що їх громада має зробити від 1. квітня 1930 р. до 31. березня 1931 р. Вже в грудні цього року мають начальники громад уложити, а громадські ради ухвалити громадські буджети.

Значіння громадських буджетів для громади й цілого народу.

При помочі громадських буджетів моглиб ми піднести культурно й матеріяльно українські громади, моглиб ми причинитись до культурного й господарського піднесення українського народу. По тім, який буджет ухвалює громадська рада, можна пізнати, в чиїх руках находиться громадська самоуправа. Чи громадські радні є батьками громади, що господарюють добром громади на користь мешканців громади й цілого українського народу, чи вони є шкідниками, що видають громадські гроші на цілі непотрібні, а може навіть і шкідливі для мешканців громади. Тимто начальники громад, які укладають буджети, всі мешканці громад, які мають право робити до громадських буджетів свої завваги і ставити домагання, а вкінці громадські ради, які ухвалюють буджети, повинні добре призадуматись над тим, які видатки умістити в громадських буджетах, або іншими словами, на які цілі призначити громадські доходи. Кожний сотик громадського буджету повинен бути призначений на цілі потрібні й корисні для мешканців громади й цілого народу. В слідуючій статті представлю, на які українські цілі, на які українські товариства й інституції повинні громадські ради призначувати підмоги в громадських буджетах.

Чи можна громадську раду змусити до вставлення в громадський буджет підмог на такі цілі, на які вона не хоче?

Надзірною владою над сільськими громадами в справі громадських буджетів є повітові виділи, але ні повітовий виділ, ні жадна інша влада не можуть присилувати громадської ради, щоби вона в громадському буджеті ухвалила підмоги на польські приватні школи, захисти, чи захоронки, на „стшельца“ чи на польські господарські товариства, на військове приспосіблення, на польські рільничі курси чи вистави, на воєнних інвалідів і т. п. Польські закони постановляють виразно і щодо цього не може бути найменшого сумніву, що повітовий виділ має право вставити в громадський буджет тільки такі видатки, які громада обовязана заплатити або силою закону або силою свойого власного зобовязання. Більше нічого повітовий виділ не має права вставляти до громадського буджету.

Поясню справу на примірі: Передількома літами існував закон, що громада має поносити частину коштів удержання державної поліції. В часі існування такого закону, колиб громадська рада не умістила в громадському буджеті видатків на державну поліцію, повітовий виділ міг її до цього присилувати. Тепер обовязують інші закони, які не накладають на громаду обовязку причинюватися до удержання поліції й тому тепер повітовий виділ вже не може присилувати громадську раду, щоби вона в буджеті призначила видаток на удержання поліції.

Деякі повітові виділи стараються накинути громадам, зглядно громадським буджетам, видатки на підмоги ріжним польським товариствам. На це не повинні зовсім оглядатися громади, бо право є за ними, а ми в місяці січні помістимо окремі статті про се, як громадські ради мають боротися за своє право проти повітових виділів, які відмовляються затверджувати громадські буджети.

Пос. В. Целевич.

Листопадові свята.

ЗАБОЛОТІВЩИНА.

Ще тому два роки в Заболотові трудно було думати про гідне відсвяткування великого народнього свята 1-го листопада. Ще минулого року тільки малий гурток свідомих відсвяткував цей день і помянув память героїв. А цього року листопад показав, чого можна добитися пильною і невсипущою працею. Гурток ідейних людей під проводом адвоката д-ра В. Муровича не зразився невдачею, а розкладовій роботі сельробівщини протиставив орґанізаційну працю і власний приклад. І виплекалась тим любов та пошана до свого світлого минулого і до тих, що своє життя віддали за краще завтра свого народу.

На це народнє свято зібралося до Заболотова багато народу з сіл Тулуків, Тростянець, Ілинець, Демич і ін. Трьох священиків відправили урочисте богослуження і панахиду, а о. Ю. Кисілевський, парох з Хлібичина п., виголосив проповідь, що витиснула сльози на очах поважних старців, піднесла зібраних на дусі і додала їм сили видержати в нерівній боротьбі. По панахиді зложено на гробі поляглих героїв вінці від громад: Заболотів, Кіліхів, Тулуків і Ілинці. На інвалідів зібрано 23.50 зол.

БОРЩІВЩИНА.

З нагоди 11-ліття 1-го листопада в місцевій церкві відправлено 31-го жовтня панахиду за поляглих українських Стрільців. Панахиду відправляли о. А. Казновський, о. дек. Курдидик і о. Й. Малицький. Проповідь виголосив о. дек. Курдидик. Біля гробу стояло чотирьох соколів в одностроях зі списами. Церква була переповнена. Слідуючого дня вечером відбувся з тоїж нагоди в салі Народнього Дому концерт. Співав хор з Ланівець. Мав ще співати хор з Озерян, але борщівське староство відкликало дозвіл на це. Концерт стягнув багато селян з повіту і вдався знаменито. Часть прибутку призначено на українських інвалідів. Ціле свято відбулося заходами Повітового Комітету У. Н. Д. Обєднання.

Досить провокації.

Львівські москвофіли викликали в неділю, 17. ц. м. в Успенській церкві нову авантуру. Коли після Служби Божої хор почав співати пісню „Боже великий“, гурт москвофільських студентів, озброєних палками, приготовилися з криком до нападу і викликали при входових дверех велике замішання. Українські студенти пропустили їх на вулицю і тут перед церквою прийшло до бійки. Спокій привернула поліція, арештуючи кількох людий, а двох ранених студентів заосмотрила ратункове поготівля.

Остання подія є продовженням москвофільської акції, що вже від довшого часу провокує українське громадянство, протестуючи в Успенській церкві проти співання згаданої молитви. Крайня пора зробити цій роботі конець, якщо українське громадянство не хоче дальше терпіти зневаги своїх релігійних і національних почувань!

——o——

Проти червоного терору на Рад. Україні.

Протест Української Парляментарної Репрезентації.

Українська Парляментарна Репрезентація, на свому засіданні з дня 14. листопада ц. р. обговоривши масові арештування українських діячів на Рад. Україні, приняла слідуючу постанову:

Комуністична диктатура на Великій Україні повела в осені ц. р. черговий, цим разом дуже нагальний і масовий наступ на представників української інтелігенції, зокремаж на визначних діячів української науки й літератури, на українську молодь середних і вищих шкіл, на діяльних представників українського селянства й робітництва. Завданням цього наступу є ломання всього національного українського руху та дискредитування його при допомозі політичних процесів і накінець відстрашення від нього населення при допомозі крівавих екзекуцій над його провідними діячами. Словом — на всій території Великої України котиться грізна хвиля червоного терору, жертвою якого падуть найкращі сини нашого народу.

Українська Парляментарна Репрезентація, розглянувши цю справу, **протестує перед цілим культурним світом проти цього комуністичного наступу на українське національне життя і зокрема проти червоного терору, що нищить провідні кадри української нації.**

НА БАЛАМУЧЕННЯ СЕЛЯНСТВА.

Минули вже ті часи, коли селянин був лиш німим доставцем хліба для світу. Жили-розкошували в світі пани, добивались поліпшення своєї долі робітники, а селянин, неначе віл запряжений в ярмо, тільки й те знав, що доставляти всім хліба. І доставляв, і гнувся в ярмі, поки не зрозумів своєї сили, поки також не впімнувся за своє право. Впімнувся — і тепер щораз частіще чуємо в світі про селянсько-хліборобську справу, про зріст організованої сили селянства, про страх тих ,що й дальше хотіли би лиш жирувати на тяжкій селянській праці.

Селянин тепер у великій повазі в цілому світі. А в міру того, як селянство освідомлюється й організується, та повага ще більше зростає. Звичайно — зросло значіння й повага і нашого українського селянина. Навіть помимо цього, що наш селянин не має тих догідних умов праці і боротьби за свої права, як селянин інших державних народів. Його сила росте з дня на день і стає тією міцною підвалиною, на якій має стати будівля всенародної організації.

Сьогодня ніхто не сумнівається в тій великій ролі, яку відграє і ще мусить відіграти в житті нашого народу наше селянство. І тому одні стараються, щоби скоріще приготовити наше селянство до тієї ролі, а другі стараються спинити зріст його сили. Бо нігде правди діти, нашому селянству ще багато бракує до того, щоби дорівнати селянству багато інших народів. Правда й те, що невідрадний стан нашого селянства відбивається на такомуж невідрадному стані цілого нашого народу. Знає кожний також і те, що коли наше селянство буде на висоті свого завдання, то й справи нашого цілого народу відповідно до цього зміняться на краще.

Найбільшим нещастям нашого селянства є його неграмотність і звязана з тим несвідомість. Як не кажім, а по наших селах є ще таки багато людей, які слабо розбираються у справах, які їх самих дотичать. Зріст сили нашого селянства натрапляє дуже часто на перешкоди з боку самих селян — саме тих, які не розбираються в тому, що навкола них діється, і несвідомо роблять шкоду селянській справі, отже самим собі. Отих то несвідомих і використовують ті, які свідомо спинюють зріст і розбивають сили нашого селянства, щоби таким чином спинити і весь український нарід на шляху до його найвищої цілі.

Чим найкраще збивати з пантелику несвідому людину? Звичайно якоюсь подачкою або хоч обіцянкою, а найрадше страхом. Подачка все таки щось коштує, обіцянка скоріше чи пізніше розкуситься, а страх для несвідомих — великий пан. І наших селян лякають. Всі лякають: і комуністи і сельроби й інші радянофіли. Такі газети, як „Сель-Роб“, „Наше Слово“, „Рада“, „Праця“ чи „Земля і Воля“ переповнені одними страхами: не ідіть, кричать, за своїм національним проводом, бо він і сякий і такий і он який; він за панами і вас веде у темну неволю. Гидко та й нарешті смішно читати оту сельробівську, т. зв. радянофільську і московську брехню та страхи в роді „не йди туди, дитино, бо там вова“. Смішно, коли ще тепер хтось лізе у наше село і ввічи глузує з найсвятіших почувань українського селянина.

Проте, як бачимо, є ще такі. Мало того — їх ще прибуває. Ось не що давно появився ще один орган, призначений для наших селян та й навіть названий — „Селянином“. Написано в тій газеті, що „Селянин“ є органом табору маршала Й. Пілсудського. Звичайно, що це я з тієї бочки, що „Сель-Роб“ чи „Рада“. Але підхід його до нашого села той самісінький, що й у тих газетах. У вічи кпить собі з нашого селянина, пишучи, що йому дуже добре живеться, так як „Сельроб і інші „Ради“ раєм називають нужденне життя нашого селянина в Совдепії, і зовсім так само відстрашує нашого селянина від його національного проводу та лякає його „петлюрівськими фашистами“. Табор марш. Пілсудського, опікуна петлюрівщини, лякає петлюрівцями. То вже справді і кінь сміявся би з того. Але щож — можуть друкуватися по українськи всякі „Сель-Роби“, „Ради“, „Землі і Волі“, „Укр. Ниви“, то чомуб не мав друкуватися „Селянин“! А нуж „Селянин“ більше сподобається селянинові! А нашого селянина ласо прибрати до рук.

Приглядаєшся тому всьому і думаєш: плакати чи сміятися з того комедіянтського походу на душу нашого селянина? Відповідь ясна: з такої комедії можна лиш сміятися. „Селянин“ виходить хіба на те, щоб наш селянин мав більше кого гонити з хати. І його наш селянин буде гнати з хати. Бо що в нашого селянства є ще багато браків, то так, але що воно вже виросло з того, щоби поважно трактувати всякі комедії, то дає на це дуже багато доказів у нашому громадському житті. Боротися з такими комедіями значилоб боротися з вітряками. Тому наш клич на селі в одно лунає: освідомлюйтесь і організуйтесь! Бо всякі галапаси жирують лиш на слабому тілі.

Гр. Гладкий.

—o—

Земельні заворушення.

В селі Яворнику прийшло до заворушень з приводу парцеляції. Селяни з ціпами і сокирами в руках напали на інжинірів і суддів ,що переводили парцеляцію, і не допустили до урядування. Був це чинний протест населення, коли окружний земський уряд відкинув протест писемний. На місце вислано кільканайцятьох поліціянтів. Подібні заворушення в Івоничу між господарями і членами комасаційної комісії. На місце подій приїхав делегат міністерства рільних робіт.

—o—

Вічовий і організаційний рух.

ЛІСЧИНА. Заходами д-ра Паславського, о. Данилова з Царинського і о. Трицецкого з Волосатого відбув посол Тершаковець віча — 25. жовтня в Царинськім а 27-го жовтня в Берегах Горішних і Волосатім. Мимо непогоди прибули на віче великі маси виборців. Зацікавлення виборців роботою Української Парляментарної Репрезентації в соймі було дуже велике. По звіті посла обговорено місцеві справи, а саме: жалі на адміністрацію, завеликі податки, брак шкіл, доріг, мостів, занепад господарський, експльоатація лісів, брак хліба і т. п. злидні. Віче ухвалило повне довіря Українській Парл. Репрезентації, а послови Тершаківцеви висловлено щиру подяку за те, що не жалів труду, заїзджаючи в так далекі закутини, віддалені далеко від залізничого шляху (60 км.), до яких нема ні одного мосту ні добрих доріг. Ні вічах домагалися зібрані відбудови народних шкіл, поправи доріг, будови мостів, і залізничого шляху від Устрик долішних до Волосатого, та перенесення на лісові фірми тягару направу повітових доріг, які виключно служать для експльоатації лісів.

ЛЮБАЧІВЩИНА. По селах Любачівщини влаштовано ряд віч і нарад, з яких належить згадати: Дахнів, Залуже, Нове село, Люблинець, старий, Німчинів Улазів, Диків і Цівків. Реферували всюди посли Ліщинський і Кохан. Крім того в переїздах, які тривали через цілий тиждень, посли використовували кожну нагоду,

ЧОРНИЙ АНГЕЛ.

Принагідні розмови.

Я вже якось писав, що мій знакомий — велика гарячка. Часом якась дрібниця так його розсердить, що здається можнаб до нього цигарку прикурити. От і на днях впадає до мене як бомба приблизно з такими словами:

— Це чорт зна що! Ми мусимо у себе якусь цензуру завести! Це недопустиме! Це лайдацтво.

І що йому відповісти на таке привітання? Відро холодної води вилити на голову, чи що? Встаю, низенько йому кланяюсь і відповідаю:

— А, доброго здоровля! Дякую, що так турбуєшся моїм здоровлям та так про нього допитуєшся. Як тебе Бог милує?...

А він своє:

— Щоб їм в очах почорніло, від того Чорного Ангела!

Нічого не розумію. Хапаю знакомого за рамена, саджу на стілець і питаю:

— Ти пеш сиру воду, чи переваренοї тобі дістати?

— Дай мені спокій, не жартуй! Мене чорти беруть, а ти з водою лізеш!

— То що-ж — горівки тобі дати?

— Іменно, що тут би лиш залити пельку, щоб в голові замакітрилось, то може хоч на хвилю оті чорти з голови вилізлиб!...

— Ага — чорти, кажеш залізли в голову. Ну, давай, будемо їх звідтіль вивозити. Отже по черзі. Скажи перше, що то за такий чорний ангел?

— То ти не знаєш?

— А звідки мені це знати?

— Тому ти й не розуміеш, чого я так збісився! А мною ще від вчера так кидає!

— Ну, ну. Пора вже й успокоїтись. Та говори до ладу, щоб тебе не перепитувати! А на всякий випадок напийся холодної води!

По хвилі мій знакомий трохи успокоївся і почав оповідати. Ну, й справді заводиться у нас, не при добрих людях згадуючи! Але краще я переповім нашу розмову та хай кожний сам судить, чого те все варта.

— Прочитав я, каже знакомий, книжку: „Чорний Ангел“. Написав її Слісаренко, а видала Книгоспілка на Рад. Україні.

—То це й книжка вивела тебе так з рівноваги?

— Еге-ж, книжка!... Ти сам прочитав би її, тоді й поговорив би! Ти собі уяви: книжка українська, українець її написав, на Україні вона видана, а на 257 сторінок нічого нема українського!

— Як же то так? — питаю.

— Може я трохи не так сказав.Отож у цілій тій ніби українській книжці стільки українського, що українські працюючі руки, які мають виконувати волю тих, що скористали зі „скрутного становища людей“, що насильно переводять на Україні свої порядки „маскуючи все під добровільність.“ Україна, як ми її розуміємо, це саме отой Чорний Ангел, якого представляє в книжці повстанець Хворост. Для того Хвороста, який дивиться на все „очима козака, будівника незалежної України“, немає в книжці іншої назви, як „сволоч“, „бандитська морда“ і т. п. І богож під кінець разом з його товаришем підступно стріляють зза плота! Читаєш і не віриш: Не вже отак виглядає на Україні „незалежна Україна“? Так! Там розправляються з нею зза плота! Але ту розправу всякі Слісаренки роблять подвигом, тієї розправи вчать москалі українців в українських книжках, за українські гроші. Москалям видерлиб очі, колиб вони осмілились плювати українцям в обличча, то вони вчать самих українців робити це самим собі по українськи...

— А тиж — кажу — думав, що там інакше?

— Не про те ходить. Але до якого похабства дійшли москалі на Україні, до якої мізероти дійшло в нас, тут, де москалі не можуть наказувати...

— Ну?

— Ну, ну! Тиж знаєш, як приймають на Рад. Україні українські книжки, які друкуються за кордоном?

— Відомо-ж — там заборонена всяка українська книжка, всякий друк, на якому немає благословенства Державного Політичного Управління (Д. П. У.).

— Отож то й є! Туди не впускають ніякої української книжки, а самі друкують такі книжки, як отой „Чорний Ангел“, і годують ними українців там і підкормлюють тут. Ти поглянь, скільки того добра появилось у нас в книгарнях! Та ще добрі гроші кажуть платити за те, що з нас глузують.

— То справді дивно, що досі в нас не звернули на це належної уваги. Бо це виглядає так, що як нам конфіскують наші газети, то ми повинні читати хрунівські. Адже так? На Рад. Україні судять українців за українську думку, забороняють все, що булоб по духу українців, а годують їх тим, що самі варять. Але у нас і тут не без добра.

— Як так?! — обурився мій знакомий.

— А просто. Ось ти збісився, як прочитав одного „Чорного Ангела“? То не думай, що ти один! Таких у нас набереться! Крім того не один з тих, що задурилися московською українізацією, також протверезиться, коли прочитає, як величають на Рад. Україні українців. А ще трохи — і всякі такі видання будуть мусіти наші книгарні продавати склепам для загортання в них селедців.

Гр. Гл.

Поляки між собою.

З хвилею, як польська людова партія „Пяст“ станула до явної боротьби проти теперішнього уряду, ніодні пястівські збори не можуть відбутися спокійно. Віче, яке скликав пос. Вітос в Кракові, перемінили прихильники уряду в бійку. Розбили двері, вибили вікна і побили кілька осіб. Ще гірше випав партійний зїзд „Пяста“ в Познані. До салі вдерлася боївка „Стшельца“, стріляла з револьверів і ранила багато осіб. Голова партії, пос. Вітос ледви втік з життям. Вивязалась загальна бійка палицями і кріслами, так що ледви поліція зробила порядок розвязавши зїзд.

Не удався також зїзд делегатів „Стронніцтва хлопського“ у Львові. На нарадах явилась поліція і коли пос. Домбський промовляв проти влади, розігнала зібраних.

щоби пізнати життя Любачівщини, зокрема чесанівської судової округи. Приходиться витати щиро змагання поодиноких громадян, зокрема священства і учительства, в напрямі розбудови громадського життя, по думці основних стремлінь У. Н. Д. Обєднання. Між иншим жалуються там, що центральні установи у Львові (зокрема Ревізийний Союз укр. Кооператив і Сільський Господар) за мало звертають уваги на цей повіт. Треба було конечно в цей повіт післати на стало одного з ревізорів чи організаторів на кооперативному і сільсько-господарському полі та створити можність утримання агронома і отворення Повітового Союзу Кооператив. Це треба зробити конечно, хочби з тої причини, що Любачівщина, зокрема Чесанівщина, на наших окраїнах. З нагоди зустрічі послів зі своїми виборцями зібрано обильний матеріял про невідрадне господарське положення повіту. До рук послів достарчено цікаві документи характеристичні для теперішнього режиму. Все це буде відповідно використане, а не одному лихови буде змога зарадити.

—o—

По широкому світі.

Большевики домагаються видачі Бесідовського.

Радянський уряд вручив французькому амбасадорови в Москві ноту, в якій домагається видачі б. радника політичного представництва Радянщини в Парижі Бесідовського. Нота вже переслана до Парижа, де її будуть розважати французькі урядові чинники. Рівночасно рознеслася вістка, що перед московським трибуналом почнеться 30. листопада ц. р. процес проти Бесідовського, якого прокуратура обвинувачує за розтрату 15.270 долярів. Бесідовський, якому доручено візвання до суду в Москві за посередництвом радянського консуляту в Парижі, відмовився від участи в розправі.

Араби знов нападають на жидів.

З Єрусалиму пишуть, що араби обстрілювали жидівське село Сафез. На місце випадку вислано військо, але вже було за пізно, бо араби за той час повтікали в гори. Стрілянина тривала пів години, підчас якої був ранений також один англійський вояк. Поліція арештувала кількох арабів, підозрілих в участи у цих нападах.

Зединені Держави зменшують податки.

Секретар державного скарбу Зединених Держав Північної Америки Мельон поставив у парляменті внесок, щоби в 1930 р. у Зединених Державах зменшити податки, бо на це позволяє стан державної каси.

Збігці зі Соловецьких Островів.

З Гельсінґсфорсу повідомляють, що між 18 збігцями із большевицьких тюрем на Соловецьких Островах є 11 українців. Всі вони були вивезені большевиками з України за приналежність до українських протибольшевицьких організацій. Ці збігці оповідають, що в останніх часах вивезено з України на Соловецькі Острови 2000 українців самостійників, арештованих у звязку з напруженими відносинами на Радянській Україні.

Чистка комуністичної партії на Україні.

„Комуніст“ подає, що на Радянській Україні переведено чистку серед урядовців радянських установ: на загальне число 90.000 урядовців на Україні, усунено з посад 8.900, цебто майже 10 проц. Звільненим урядовцям комуністи закидають зраду комуністичної ідеольоґії та співпрацю з буржуазією.

Кріваві вибори в Мексику.

Підчас виборів президента у Мексику прийшло до крівавих заворушень, у яких згинуло 17 осіб і 50 було ранених. Ходять відомости, що президентом вибраний Рубіо із партії б. президента Каллеса та Обреґона. Противники Рубія дуже невдоволені і поширюють вісти, що його вибрано незаконним способом, фальшивими картами.

Вшанування громадянської праці.

Один з найчільніщих українських діячів Галицької землі, д-р Кость Левицький проводив 18. листопада ц. р. 70-ліття своїх уродин і 50-ліття громадянської праці. Нема ніодної ділянки нашого народнього життя, де достойний ювилят не створив би великих діл, будучи всюди одним з передових робітників. Чи в культурно-просвітній, економічній, чи в політичній всюди д-р Кость Левицький поклав великі заслуги для народньої справи, будучи одним з основників, і провідників багатьох центральних установ, що стали трівкими підвалинами в складній будівлі всенародньої організації. Народня Торговля, Дністер, Центробанк, Краєвий Союз Ревізийний, Молочарський Союз, перемиська Щадниця, Земельний Банк і инші установи завдячують як не свій засновок то розвиток його невсипущій та фаховій праці.

Та головним полем його діяльности була політична організація українського народу і тут д-р Кость Левицький відограв у двох останніх десятиліттях іствування Австрії провідну ролю. Був одним з основників націонал-демократичної партії і від 1905 р. головою Народнього Комітету. В 1907 р. став послом до австрійського парляменту а в 1908 р. послом до галицького сойму і в обох цих законодатних тілах був головою українського клюбу. Був тоді керманичем української політики в Австрії. Після розвалу австрійської держави станув перший на чолі української республики на східно-галицькій землі як голова державного секретаріяту. Перейшовши в 1919 р. з конечности на еміґрацію, пробував до 1925 р. у Відни, заступаючись дальше за українську справу на міжнародній арені.

В 1925. р. вернув до Львова, де посвячується дальше свому адвокатському званню й праці на економічно-фінансовому полі. Одночасно написав і видав історію української політики в двох томах (від 1848 до 1914) та історію визвольних змагань галицьких українців. (1914—1917).

Шануючи заслуги достойного ювилята, українське громадянство у Львові влаштувало в його честь 16 ц. м. ювилейне свято. В домівці Центробанку відбулося святочне засідання Союзу українських адвокатів, якого ювилят є головою. На святі вшанували його представники економічних, культурно-освітніх і наукових установ щирими привітами і вручили йому цінний дар. Ширше громадянство вшанувало ювилята скромним бенкетом, що відбувся в Народній Гостинниці.

Проголосив себе королем.

У Варшаві живе дивак, якийсь Зиґмунт Ільський, що ще в квітні ц. р. проголосив себе польським королем, називаючи себе Зиґмунтом IV. Недавно написав він два листи: до голови міністрів Сьвітальського і премієра держави Мосціцкого. Від Сьвітальського зажадав оголошення свого манифесту, яким повідомив горожан, що обняв польський престіл, запевнюючи про свою королівську прихильність для нього. В письмі до Мосціцкого зажадав від нього уступлення зі становища президента, бо в державі править король.

—o—

Мають досить „раю“.

Слідом за німецькими селянами, що вибрались з радянської держави, піде незабаром 50 тисяч греків, що мешкають на Кавказі і Криму та займаються переважно торговлею і управою тютюну. Греки задержали доси свою грецьку державну приналежність і це улекшить їм поворот до батьківщини.

—o—

Засуди на Буковині.

Ненависть румунських окупантів до українського населення на Буковині така велика, що румунська влада засудила десятки українських селян з Вашковець, Карапчева, Станівців, Вилавча і инших сіл за те, що вони святкували свята старого а не нового стилю.

—o—

Що можливе після світової війни.

В німецькому місті Бон умерла сестра бувшого німецького цісаря Вільгельма II, княгиня Вікторія, відома в останніх роках цілому світови з того, що перед двома роками вийшла у 61-ому році життя замуж за молодого, 27-літнього російського еміґранта Александра Зубкова. Була тоді вдовою по німецькому князеви Шавмбурґ-Ліппе. Наслідком цього подружя виреклася її вся родина, але вона на це не зважала, надіючися особлившого щастя від молодого чоловіка. Однак цього щастя вона не знайшла, бо Зубков віддався гулящому життю і до року прогуляв не тільки весь маєток жінки, але й наробив ще багато довгів. За ріжні авантури, його видалили з Німеччини, а меблі княгині пустили на ліцітацію. В переддень ліцітації вона нагло захорувала і вмерла. Кажуть, наслідком отроєння. На похорон приїхав з Бельгії її чоловік Зубков, але німецька влада його арештувала за нарушення пашпортових приписів і видалила назад за границю.

Все те сталося, як кажуть, на бажання бувшого цісаря Вільгельма, що перебуває в Голяндії.

Учитель бє дітей.

Пишуть нам з Реклинця, пов. Жовква:

До нашого села призначено 12-того вересня ц. р. учителя Станислава Цукерверка. За цим учителем зараз прийшла до села вістка, що в селі Борові, де він останньо учителював, осталось на його совісти багато побитих дітей, а навіть діти з попуклинами від побоїв і двигання тягарів. Що це не була видумка, то Цукерверк доказав сам за один місяць побуту в Реклинці.

Він побив всі діти в клясі за те, що не вміли память якоїсь довгої патріотичної польської пісні, а Юстина Накрийко дочка Яцка і Марія Савіцка дочка Дмитра прийшли до дому з попухлими пальцями. Тяжко побив Яцка Танчин сина Пилипа, шістьлітню дитину, що лежала тяжко хвора, а тепер зривається в ночі і кричить „пане не бийте“. Дальше побив Івана Хваліботу сина Пилипа, Дмитра Хваліботу сина Федя і Настуню Буката дочку Михайла. Вкінці 11-го жовтня побив у школі Яцка Леськова сина Василя, сімлітню дитину; хлопець побіг до дому, гарячкував і другого дня помер. Місцевий оглядач Іван Гнатів не хотів сам видати картки на похорон хлопця і пішов до Мостів до повітового лікаря з запитанням, як має зробити. Лікар не оглядаючи тіла, сконстатував запалення мозку і казав хлопчину поховати.

Не дивлячись на те все учитель дальше учителює. Геть з такими учителями!

—o—

Вісти з Борщівщини.

Свято ощадности. Дня 27. жовтня відбулося в Борщеві величаве свято ощадности. На протязі місяця листопада намічено влаштувати цілий ряд таких свят по цілому повіті.

Загадочні події. В Озерянах 30. жовтня хтось підпалив в маєтку Штольца чотири стирти збіжа. В томуж часі хтось поклав каміння на залізничому шляху та перетягнув кільчастий дріт через гостинець, в який зачіпило авто борщівського старости. В тій хвилі впав камінь до авта і вдарив жінку старости. Після цього староста зарядив в Озерянах военне поготівля і заборонив по 6-ій год. вечером показуватися на вулицях міста. В звязку з цим переведено двічи ревізію у місцевого пароха о. декана Вильницького і арештовано 8 хлопців, які досі сидять в арешті в Борщеві.

Заборона аматорських вистав. Громадська рада села Горошкова не хоче помочи повітовій раді в будові дороги з Устя до Горошови. Крім того в тому районі хтось мав повиривати пограничні залізні стовпи. Цим пояснюють собі в Горошовій заборону аматорських вистав і инших виступів місцевої читальні „Просвіти“.

НОВИНКИ.

Ілюстрований стінний календар „Рідної Школи“ на 1930 рік розсилаємо з цим числом „Свободи“ враз з почтовими складанками. Цей календар надається на прикрасу кожної української хати. Ні одна з долучених почтових складанок не повинна змарнуватися, але як найшвидше вернути виповнена на місце призначення. Означеної ціни нема. Її має подиктувати кожному його національне сумління. Хто мавби кілька штук календаря з ріжними часописами, зволить відступити непотрібний примірник зі складанкою свому сусідови, приятелеви, чи знакомому. Колиби хто з яких небудь причин не отримав чи де закинув почтову складанку, повинен переслати свій даток почтовим переказом на адресу: „Рідна Школа“, Львів, Ринок 10.

— **Ревізії й арештування.** В селі Зашкові, львівського повіту, переведено 11. ц. м., ревізію в читальні „Просвіти“, в кооперативі, у пп. Лампіки, Ціхановського (голови читальні) і в урядовця кооперативи Бабича. Двох останніх арештовано в середу і відставлено до Львова. Причина арештування невідома.

— **Труп на шляху.** Недалеко Туринки, в Жовківщині на шляху найдено труп Степана Васечка із села Туринки. Вбивника не вдалось вислідити, але панує переконання ,що це убивство із пімсти.

— **На ховзкій дорозі.** На залізничому шляху коло Брухович (під Львовом) згинула під колесами потягу 14-літна учениця III. кл. ґімн. зі Львова, Целіна Лазовська, що мешкала при родичах у Бруховичах. Показалось, що молоденька дівчина скінчила самовбивством, ставши жертвою розпусників, яких у Бруховичах багато.

— **Самовбийства.** На залізничому шляху коло Перзенківки під Львовом найдено студента поника, із відтятою головою. Відобрав собі життя з невідомої причини — Коло стації Озірна кинувся під потяг, що їхав до Тарнополя, залізничий робітник Вл. Касприв і згинув на місци.

— **Нещаслива пригода.** На залізничому шляху між Мшаною і Городком найдено хлопця з відтятою ногою повисше колін. Був це 16-літний Микола Черкавський з Речичан, що їхав до дому особовим потягом. В ночи здрімався і минув свою стацію. Опісля вискочив з потягу, але так нещасливо, що колеса відтяли йому ногу.

— **Кара смерти.** Суд присяглих у Станиславові засудив Олексу Шломея із Пнівя на кару смерти через повішення за те, що в р. 1926 він застрілив Івана Криштовського. Оборона звернулась до президента Польщі з просьбою про помилування і присуд ще не виконаний.

— **Як Серби бють.** У білгородськім готелі мешкав заступник італійського летунства, полковник Коссонес, який одного вечора підчас забави в каварні висмівав Югославію та сербський нарід зокрема. Його цинічні слова почув сербський спортовець Радо Лойович і почав з італійським полковником суперечку, жадаючи відкликання його слів. Коли полковник відважився ще раз насміхатись над столицею Югославії, серб ударив його в лице і то так міцно, що скрівавленого полковника відвезено до лічниці.

— **Безкарний злочин.** Перед трибуналом присяжних суддів у Львові ставала минулого тижня Фльора Рекшинська, що в маю ц. р. застрілила свого чоловіка. Є родом з Владивостока і має за собою багато життєвих пригод, заки опинилась у Львові й вийшла замуж за приватного урядника, з яким жила нещасливо. Узгляднюючи ріжні обставини, суд увільнив її від вини і кари. Прокуратор вніс проти цього вироку касаційний відклик до найвисшого суду.

— **Банкроцтво фабрики.** Наслідком грошевої скрути в Польщі банкротують промислові підприємства по містах. У Львові збанкротувала найбільша в краю фабрика хліба „Меркури“. Довги фабрики виносять півтора міліона золотих, з того пів міліона самій громаді міста Львова.

— **Дивна подія** сталася в Брицові пов. Рогатин. Стефан Тересюк з Гнильча підпалив стодолу Стефана Репухи. Від огню занялася стайня і також згоріла. Тимчасом палій побіг до Гнильча і напав на Катерину Притулу, котру покслов ножем. Тим самим ножем розпоров собі живіт, підрізав горло, а маючи ще трохи сил, кинувся до глибокої керниці й утопився.

— **Не вдалась штука.** В липни ц. р. повідомлено поліцію, що в Золотниках пов. Підгайці вломились злодії до громадського уряду і вкрали багато гроший. Повітовий виділ перевів люстрацію громадської каси і викрив, що вже в часі вломy в касі бракувало близько 8 тисяч зл. ті, що зловживань допустились гром. касієр Антін Гамарчук з писарем Василем Іванцевом та двома асесорами. Поліція викрила, що вломy до гром. уряду допустились два громадські вартівники з намови тих членів громадського уряду, що хотіли свої зловживання затерти. Всіх потягнено до відповідальности.

— **Мамути сперед 50 тисяч літ.** В підземній печері коло Симферополя найшли кости сімох мамутів, що походять сперед 50 тисяч літ.

— **Жертви війни.** У Гвіздци Старім пов. Коломия пастухи найшли стару заржавілу ручну ґранату. Почали нею бавитися і кидати так довго, аж вона вибухла. 14-літну Василину Микитюк ранило тяжко і троє інших дітий легко. Всіх відвезли до шпиталю.

— **Кріваві весілля.** В селі Дмитровичах пов. Мостиска вдовиця Анна Кіт справляла своїй пасербици весілля, на яке прийшли місцеві парібки і з присілку Загородок. Як звичайно між парібками прийшло до бійки, яка скінчилася тим, що парібок з присілку Юзеф Бурльовський пробив ножем Миколу Козака і Івана Труся. Перший з них упав на місци трупом, а другий бореться зі смертю. Поліція арештувала Бурльовського і його товариша Ґураля. — На весіллю в Раківци пов. Підгайці повстала між парібками стрілянина й одна куля зранила Франка Моравського. Впали також два стріли до поліціянта Міхалкевича. Чотирох парібків арештовано.

—o—

Впімніться за своє право!

Товариство „Взаїмна Допомога“ у Львові, взиває бувших службовців усіх службових дикастерій, а саме залізничників, військових, судових, дорожників, карного заведення, учителів, жандармерії та інших державних і автономічних дикастерій, яких не принято до служби і не наділено емеритурою, а також вдів і сиріт по бувших службовиках, щоби негайно внесли просьбу о признання їм емеритур. В просьбі подати рік і місце уродження, коли вступив до служби, при чім служив, службовий характер, коли зачав платити емеритальний фонд, коли перестав повнити службу, провізоричний чи сталий, жонатий, кілько дітий, теперішню адресу. Відпис просьби, яку належить внести до дотичної службової влади за потвердженням (рубрум з печаткою вплиbу або почтовий рецепіс), треба прислати Товариству у Львові (вул. Городецька ч. 95). Просьби вносити (без стемпля) як найскорше, бо речинець короткий. Хто не внесе або спізниться, сам собі пошкодить.

Управа.

—o—

Памятаймо про „Рідну Школу“ на весіллях!

Читаємо в ґазетах часто, що на весілю попилися гості, з чого прийшло до сварки, а то й до бійки і неодин переплатив життям, неодин став калікою та неодин гниє в кримінaлі. Чи не краще веселитися тверезо, без горівки? Тоді ніколи не прийде до таких дуже сумних випадків, а то й піддасть дехто розумну думку і з такого весіля є хосен і для загальної справи. Для прикладу наведемо ось що:

В селі Костятині сокальського повіту відбувалося дня 0. жовтня ц. р. весіля в домі господаря Миколи Милика. На тому весілю захотив Петро Милик, шоби весільні гості зложилися на „Рідну Школу“. Слова його не прогомоніли безслідно. Гості радо складали малі жертви і не дивилися на дурну мову присутних „сельробів“. І дрібними жертвами зложили 8 зол. на „Рідну Школу“. Честь Вам, чесні господарі і господині, шо тямите за українську дітвору, українську молодь і для ратунку свойого молодого покоління не жалуєте жертв на „Рідну Школу“!

А скільки то весіль відбувається в кожному селі! Якби так на кождому велілю найшовся хтось, що пригадавби гостям за „Рідну Школу“, то певно ніхто не пожалуваби при такій нагоді кинути бодай 10 сотиків, 50 сотиків або й золотого на „Рідну Школу“. І таким чином і добре діло зробилиб і булоби весело не тільки весільним, але й цілому народови.

Ану громадяне й громадянки, йдіть за гарним прикладом Милика з Костятина!

Читальник.

—o—

Смішне.

Хотів заступити.

— Як мені неприємно... Я переїхав автом вашого кота, пані. Хочу його чимсь заступити.

— А вмієте ловити миши?

—o—

Ціни у Львові.

Збіже. Пшениця двірська 42·50, селянська 39, жито 27 ячмінь 21·75, овес 23·—, сіно 9—12, околоти 10 12.

Худоба. Міська центральна торговиця платить за 1 кґ. живої ваги: Воли I ґат. 1·55—1·65, II ґат. 1·40—1·50 корови I ґат. 1·50—1·60, II ґат. 1·40—1·50, III 0·90—1·00 ялівки I ґат. 1·50—1·65, II ґат. 1·25—1·35, телята 1·70—1·90

Набіл. Маслосоюз продає: Масло десерове 6·80, 6·00 кухонне 5·00, сир звичайний 1·60. бриндзя 6·00, сметана 2·40, молоко 0·45, яйце 0·22, мід 3·40.

ГРОШІ. Доляр амер. 8·90, канад. 8·82, чеська корона 0·26, австр. шілінґ ·25, лей 0·05, франц. франк 0·34 фунт штерл. 43·50, червонець 17·50.

ШИРІТЬ „СВОБОДУ“!

Видає С-ка „Діло“, зар. стов. з обмеж. пор. — За редакцію відповідає Ол. Кузьма. — З друкарні Вид. Спілки „Діло“. Львів, Ринок ч. 10.